

38e jaargang nr. 2 - Zomer 2017

VAN ZOYS

TOT SOEST

Tijdschrift van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg

INHOUDSOPGAVE

	pag
• Voorwoord van de redactie	3
• KPS, uit naam van het paleis Soestdijk	4
• De Sportweg in Soesterberg	20
• Salonwagens aan de Postdwarsweg te Soesterberg - <i>Verdwenen Soest</i>	29
• Berichten van het bestuur	32
• Terugblik op vorige nummers	33

Secretariaat:	Steenhoffstraat 46 - 3764 BM Soest - info@hvsoest.nl - www.hvsoest.nl		
Interim-voorzitter:	Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu	035-6018750
Vice voorzitter:	Ton Hartman	ton.hartman@telfort.nl	035-6228399
Secretaris:	Johan van 't Klooster	jakvantklooster@hetnet.nl	035-5885399
Penningmeester:	Patrick Kuijpers	pkuijpers@deloitte.nl	035-6013060
Overige leden:	Rob van Es	r.ves@hccnet.nl	035-6022944
	Paul Verhoeven	pjdgverhoeven@gmail.com	06-16808948

Omslagfoto Niets herinnert meer aan het sportveld van weleer waar KPS haar hoogtijdagen beleefden, het was toen nog een stukje grondgebied onder Baarn maar sinds de laatste eeuwwisseling valt de omgeving van de Jachthuislaan onder de gemeente Soest.

VOORWOORD VAN DE REDACTIE

Naar aanleiding van de nieuwe vormgeving bij de vorige “Van Zoys tot Soest” hebben we enkele reacties ontvangen, mocht u ook nog verbeteringen willen aangeven, dan zijn deze welkom op het redactieadres. Het blijkt dat een telefoonnummer verhuizen binnen de gemeente onoverkoombare problemen oplevert, het telefoonnummer van de eindredacteur is gewijzigd in 035-6228399.

Dit keer veel aandacht voor nog redelijk jonge geschiedenis. Het begint met een artikel over KPS, een voetbalvereniging die veel trekjes van een personeelsvereniging had. Het veld en de bijbehorende gebouwtjes lagen toentertijd op het grondgebied van de gemeente Baarn, maar zijn bij de gemeentegrenscorrectie aan het begin van deze eeuw bij Soest gekomen.

Door de Tweede Wereldoorlog is er op Soesterberg een weg met de daaraan staande bebouwing verdwenen. Jan de Mos en Dik Top hebben een reconstructie uitgewerkt. René van Hal gaat in op mobiele woningen in Soesterberg. Daarnaast de vaste rubrieken. Wij wensen u de komende zomer veel leesplezier en mogelijk ontmoeten wij u bij de fietstocht.

Onze kraam op de Oude Ambachtenmarkt van achteren bekeken.

KPS, UIT NAAM VAN HET PALEIS SOESTDIJK

Door Douwe van der Meulen

De huidige weilanden tussen de Jachthuislaan en de Biltseweg werden ooit omzoomd door duizenden voetbaltoeschouwers. Waar tegenwoordig paarden lopen, liepen indertijd oud-internationals als Abe Lenstra en Faas Wilkes.

Oprichting KPS

Na de Tweede Wereldoorlog had Paleis Soestdijk veel personeel. Om de onderlinge band te verstevigen was er bijvoorbeeld een zanggroep en een toneelgroep. Begin april 1946 werd het initiatief genomen om een eigen voetbalvereniging op te richten. Op 17 april 1946 werd daartoe in de eetzaal van het logeergebouw achter de Koninklijke Stallen Paleis Soestdijk de oprichtingsvergadering gehouden. Tot de leden behoorden naast paleispersoneel ook personeel van Vliegdiens Koninklijk Paleis, basis Soesterberg, de veiligheidsdienst, de staf IKKI en van de Staf Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht (IGKL) *De Zwahuwenberg* in Hilversum. Als naam werd KPS gekozen, een afkorting van Koninklijk Paleis Soestdijk. In de statuten werd vastgelegd dat er niet op zondagen zou worden gesport. De jaarvergaderingen werden overwegend gehouden in het Oranje Hotel te Soestdijk.

Bestuur

Het eerste bestuur bestond uit Barend Hoogeveen (voorzitter), J. Jurriëns (secretaris), P. de Koeijer (penningmeester) en J. van Heerde (algemeen commissaris). De overige aanwezigen bij de oprichting waren M.J. Duiser, G.M. Duiser, A. Hulleman, Piet Gielen, M. v.d. Klooster, E. Simons, Noestheden, W. Wensink, J.A. Paans, J. de Wit, S. Scheepers, J. van Leeuwen, A. Stekete, C. Roes, B. Martens, Jan Kuiten, F. v.d. Heuvel, Leo Koedam en M. Peeters. Latere voorzitters van KPS waren A. Stekete, G.M. Duiser, J.A. Paans en J.J.

1955: KPS-veteranen. v.l.n.r. Barend Hoogeveen (erelid en gewezen chauffeur van de koningin), G. Kruijf (timmerman), Hopskin (chauffeur), A. Hulleman (chef garage), M. Peeters (eerste chauffeur), W. van Rossum (eerste adjudant Z.K.H.), G. Zonderman (piloot Z.K.H.), F. v.d. Heuvel (eerste chauffeur), dr. F.A. de Graaff (part. secretaris ZKH), R. van Ee (rijknecht). De waarnemende chef van de garage Paans ontbreekt op deze foto, aangezien hij te laat op het veld kwam (fotograaf onbekend).

Kraayenhagen. Jhr. Mr. C. Dedel, intendant van het paleis, werd in 1954 benoemd als erevoorzitter. Bovenstaande foto uit de beginjaren hangt nog in het souterrain van Paleis Soestdijk:

Eigen onderkomen

Door het ontbreken van een eigen veld werd gespeeld op het SEC-veld aan de Schrikslaan in Soest. Met steun van prins Bernhard, de intendant van het paleis C. Dedel en het personeel van de timmerwerf Bos en Duin kwam er een eigen accommodatie. Het nieuwe veld met tribune lag tussen de Biltseweg en de Jachthuislaan. Het land waarop het voetbalveld is aangelegd, was en is nog steeds eigendom van de Koninklijke Familie. Achter het gebouw liep het Oude Grachtje. Met hulp van de firma Van Breukelen werd een kleedlokaal met wasgelegenheden gebouwd en kwamen er een terras en een tribune.

Foto: privé-archief J. Jurriëns.

Het clubhuis, met twee kledkamers opgetrokken uit vierkante betonblokken uit het leger, werd na diensttijd gebouwd. Bovendien kwamen er een terras en een tribune. Binnen stonden twee gasflessen voor gasverlichting met kousjes. De ingebruikname van de velden gebeurde door het spelen van uitgebreide Nederlaagwedstrijden door een twaalfstal verenigingen uit de omgeving. Dit gebeurde veelal in de avond, zodat veel mensen de wedstrijden konden bezoeken. De officiële opening van het sportterrein was op zaterdag 16 augustus 1947. Twee sterke eersteklasserclubs speelden die dag een erewedstrijd. Na afloop reikte prins Bernhard een beker uit aan de winnaars van de erewedstrijd en van de Nederlaagwedstrijden. In het begin werd gespeeld in een shirt met daarop een V-vorm. Later zou vaak een oranje shirt worden gedragen, maar ook andere tenues kwamen voor.

Het vinden van tegenstanders

Het afspreken met tegenstanders was geen probleem, als telefonisch contact werd opgenomen en Paans opende met de zinsnede 'U spreekt met Paleis Soestdijk...' KPS was daardoor een gewild team om tegen te spelen. Het team werd nog wel eens onderschat, maar in de praktijk vielen de resultaten mee, doordat vele jonge marechaussees meededen.

Juni 1946. Prinses Juliana en prins Bernhard en de prinsessen Beatrix, Irene en Margriet volgen met belangstelling de wedstrijd KPS-Staf I.G.K.I., foto: privé-archief J. Jurriëns.

Jaarlijks werd er gespeeld tegen de elftallen van Spakenburg en Philips en ook tegen de op 1 mei 1931 opgerichte zustervereniging KSD (Koninklijke Stallen Den Haag). Na vijf jaar hingen zes bekens en vijftien medailles en lauwertakken in de prijzenkast. Er werd geen entree geheven, tenzij het spel een menslievend doel tot inzet had. In het tweede elftal speelden meest oudgedienden, desondanks werden zij begin jaren vijftig kampioen in hun afdeling. De eerste wedstrijd was tegen het personeel van de Baarnse garage Van der Hoef aan de Amaliaaan. Daarna volgde een duel tegen het personeel van de Staf Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht *De Zwaluwenberg* uit Hilversum. Prins Bernhard had daar voor de oorlog zijn onderkomen. Voorzitter Jilles Paans was als oorlogsslachtoffer vanuit *De Zwaluwenberg* gedetacheerd op Soestdijk. Op het SEC-terrein werd gespeeld om de eerste wisselbeker, beschikbaar gesteld door de toenmalige commandant, kapitein C.B.A.M. Schade. Tijdens het bestaan van KPS werd om diverse bekens gespeeld. Zo waren er de Nieuwenhuisbeker, de Clementsbeker en de Salomonsplaquette.

De aanleiding tot het instellen van een beker was niet altijd even vrolijk. Nadat de aanvoerder van het eerste elftal van KPS, Theo Roland, in 1962 jammerlijk om het leven was gekomen, op weg naar zijn militaire roeping, bij het spoorongeluk nabij Harmelen, werd de Theo Ronaldwisselbeker beschikbaar gesteld voor vriendschappelijke wedstrijden. Op 2 juli 1955 werd als hoogtepunt van de sportdag gevoetbald tegen de oud-collega's van KSD uit Den Haag. Hierbij waren ook de prinsesjes Margriet, Irene en Beatrix aanwezig.¹ Op initiatief van Mo de Mier werd een voetbalwedstrijd tegen KLM Engeland gehouden met een diner in het Oranje Hotel te Soest. In de eerste vijf jaren werden twee elftallen geformeerd. Trainer van de twee teams was de heer Meeder. Het eerste elftal zou in de eerste vijf jaar maar liefst 183 vriendschappelijke wedstrijden spelen. In deze tijd waren er ook wedstrijden voor junioren van KPS. In 1948 werd namens een damescomité een clubvlag overhandigd. Op het eerste lustrum kwam er tevens een kampioensvlag.

1961: Defilé voorafgaand aan de sportdag. Voorop J. Paans met vlag, foto: archief W. Paans.

¹ Utrechtsch Nieuwsblad, 4 juli 1955, pag. 1

Regiowedstrijden

Het paleis Soestdijk had een speciale band met Spakenburg. Veel medewerkers vanuit de huishoudelijke dienst kwamen uit deze gemeente. Ze stonden bekend om hun schoonmaakkwaliteiten, oranjegezindheid en loyaliteit. Op 9 juli 1949 werd gespeeld tegen Spakenburg. Veel inwoners uit Bunschoten-Spakenburg gingen op de fiets naar Soestdijk, mede om koningin Juliana en prins Bernhard te zien. Zeven jaar later werd tegen Spakenburg gespeeld als voorwedstrijd van het duel tussen de “profteams” van Amsterdam en Fortuna '54. Die wedstrijd begon later, want de bal was zoek. Het leer plofte uiteindelijk op het veld neer. Uit een sportvliegtuigje.ⁱⁱ Het veld werd overigens wel vaker als landingsplaats gebruikt. Zo landden er in 1953, vanwege de watersnoodramp in Zeeland, vijf Engelse ‘hélicoptères’. De

Het voetbalveld als landingsplaats, foto: archief J. Jurriëns.

bemanningen werden ontvangen door prins Bernhard.ⁱⁱⁱ

Tot de tegenstanders behoorden ook andere teams uit de regio. Zo werd er jaarlijks tegen de ‘Vrienden van Zonnegloren’ (VVZ) gespeeld en waren er wedstrijden tegen Philips Phonografische Industrie uit Baarn.

Zomeravondcompetitie

Door de KNVB was het zogenaamde *wild voetbal* streng verboden. In de Soester buurtschap 't Hart had een groep oudere jongens een clubje gevormd om te voetballen op de zomeravonden. Ze noemden zich de Hart Boys. De Hart Boys en hun tegenstanders waren daarom ook niet aangesloten bij de KNVB of onderafdeling van Utrecht. De meeste spelers waren overigens wel lid van SEC dat toen zijn terrein nog had

ⁱⁱ Algemeen Handelsblad, 4 juli 1955

ⁱⁱⁱ De Tijd, 17 februari 1957

aan de Schrikslaan. SEC dreigde hen daarop met schorsing, als zij door zouden gaan. Het SEC-bestuur hoorde dat de buurtploeg in 1947 een wedstrijd zou spelen tegen KPS. De gemaakte groepsfoto leverde daarna het bewijs welke spelers van SEC aan wild voetbal deden. In 1955 was Barend Hoogeveen betrokken bij de introductie van het profvoetbal in Hilversum, toen het Gooi toetrad tot het betaalde voetbal. In de eerste jaren waren in de directe omgeving weinig gelijkwaardige partners te vinden. Op de ledenvergadering in het Oranje Hotel werd besloten aan de competitie deel te nemen. KPS trad met twee elftallen toe tot de KNVB Afdeling Utrecht in het district Hilversum en speelde de jaren daarna in de avondcompetitie. Ook kwam er een veteranenelftal.

In het eerste jaar van de ZomerAvondCompetitie (1951) werd KPS in Loosdrecht kampioen van district het Gooi en plaatste zich daarmee voor het algeheel kampioenschap van de provincie Utrecht. Dit kampioenschap werd gespeeld tussen de vier kampioenen uit de districten Amersfoort, Hilversum, Utrecht en Zeist: Erdal (Amersfoort), KPS, Heijbroek boys (Utrecht) en Gero (Zeist). Op de velden van HVC

Het elftal van K.P.S. dat in 1951 kampioen werd van de zomeravondcompetitie. Knielend v.l.n.r. R. van Soest, J. Jansen, R. ten Hove, G. de Ridder en Barend Hoogeveen. Staande: J. Wallenburg, A. van Beest, L. Koedam, Th. Roland, Joop Jurriëns en C. Koedam, foto: privé-archief J. Jurriëns.

op Birkhoven won KPS de finale met 4-1 van Erdal uit Amersfoort. In 1952 werd het tweede elftal kampioen in zijn klasse. De spelers kregen een mooie asbak als herinnering. In 1953 werd KPS kampioen in het district Amersfoort van de zomeravondcompetitie. In Amersfoort traden naast KPS aan: Gooitax, KOG en PVCW. Na de winst op PVCW won KPS de finale met 2-0 van KOG. Al zien de paleismannen er verregend uit op de kampioensfoto, de vreugde is er niet minder om.

Nogmaals kampioen, foto: privé-archief J. Jurriëns.

In 1962 had KPS 53 leden en 124 donateurs. Het eerste elftal ontkwam ternauwernood aan degradatie, doordat VVZ zich uit de zomeravondcompetitie terugtrok. Toch kwamen er daarna ook sportieve successen. In 1968 werd KPS kampioen in zijn klasse na een met 3-1 gewonnen beslissingswedstrijd tegen Polynorm. De successen in de strijd om het kampioenschap van Utrecht bleven echter uit.

In 1971 degradeerde KPS na verlies tegen CBB vanuit de eerste klasse waarin altijd werd gespeeld. In 1973 werd door de winst op het bedrijfselftal van Pon uit Amersfoort ternauwernood degradatie naar de derde klasse voorkomen. Door de veroudering van de leden kwam in 1976 een eind aan het bestaan van KPS. De leden van de club gingen door als personeelsvereniging onder de naam AA '76, een verwijzing naar het AA-kenteken van de hofauto's.

Wedstrijd KPS - Foxboro uit Soest: Naast scheidsrechter Jan van Stendelaar v.l.n.r.: H. v.d. Veen, P. van Laar, D. Witteveen, gast, J. Groart (bijzonder lid), C. v.d. Veen. Gehurkt: H. Stuivenberg (bijz.lid), G. Stuivenberg (bijz.lid), J. van Brummen, W. Soest, gast. Rechts voorzitter Paans, foto: archief W. Paans.

Oud-internationals

Op de verjaardag van prins Bernhard werd jaarlijks een wedstrijd gespeeld van oud-internationals tegen een amateurelftal uit de omgeving. De spelers werden gevraagd door degene die het regionale team samenstelde. Meestal was Prins Bernhard even aanwezig tegen het einde. Scheidsrechter Leo Horn floot meerdere van deze wedstrijden. Zo'n wedstrijd was soms de afsluiting van de sportdagen, soms met concours hippique of windhondenrennen.

Op 3 juli 1954 was de eerste sportdag ter ere van de verjaardag van de prins. Van Spakenburg werd met 3-2 verloren. De spelers en verschillende bestuursleden werden aan de prins voorgesteld. In 1955 konden enkele prominente spelers en scheidsrechter niet worden afgezet. Als vervanging werden vanuit een sportvliegtuig Hunter-sigaretten en de speelbal van de erewedstrijd Amsterdam-

Foto: archief J. Jurriëns.

Feijenoord uitgegoid. Ook de spelers kregen een doos sigaretten.. Het trompetterkorps der Cavalerie uit Amersfoort, bestaande uit 50 dienstplichtige militairen, zorgde voor de muzikale omlijsting. De ingestelde Prins Bernhardbeker ging dat jaar naar Feijenoord, de jaren erna zou de beker worden gewonnen door Fortuna'54 en Heracles dat de beker mocht houden toen ze hem driemaal achtereen wonnen. In 1963 speelde een elftal met oud-internationals met Abe Lenstra, Faas Wilkes en Rinus Schaap tegen de beste amateurs uit Baarn en Soest. De oud-internationals wonnen met 4-1. Het jaar daarvoor had KPS gewonnen na loting. Scheidsrechter Biegelaar landde met een helikopter, samen met Max Tailleur. Het geld dat de 1800 bezoekers bijeen brachten was bestemd voor de reuma actie van Tailleur.^{iv} Op woensdagavond 8 juli 1964 werd voor de negende maal gespeeld tussen een elftal van oud-internationals en een amateurelftal. De oud-internationals veroverden met 3-0 de beker, die door prins Bernhard werd uitgereikt. Op 8 juli 1965 wonnen de oud-internationals met 4-0. Na afloop van wedstrijd reikte Prins Bernhard de beker uit aan Rinus Schaap.

Spektakel

Aan spektakel was geen gebrek. Zo landden in 1971 per parachute Wim Veldhuizen met zijn springvriend Jaap Havekotte om in de rust de beker aan prins Bernhard te overhandigen.

^{iv} Het Vrije Volk, 9 december 1963

V.l.n.r. Hans Karstens (Oranje Comité Soest), Jaap Havekotte en Wim Veldhuizen bij het aanbieden van de beker, foto: Wim Veldhuizen.

In 1976 werd ter gelegenheid van de 65-ste verjaardag van prins Bernhard een voetbalwedstrijd gespeeld tegen oud-internationals. In het regioteam speelden weliswaar de Baarnaars R. Visee, W. de Bie en Th. Stangenburg, maar zij waren geen KPS'ers meer. De wedstrijd werd voorafgegaan door een demonstratie parachutespringen. Bij de oud-internationals speelde ook Abe Lenstra. KPS verloor de wedstrijd na het nemen van penalty's. Het Koninklijk Paar en hun gasten werden vanuit de Heinekencaravan van een drankje voorzien. In het jubileumnummer van 'De K.P.S.'er' werd vermeld dat daarbij ook shandy werd geschonken. De gulden, die men voor een glas moest betalen, was bestemd voor een goed doel.^v

Excursies

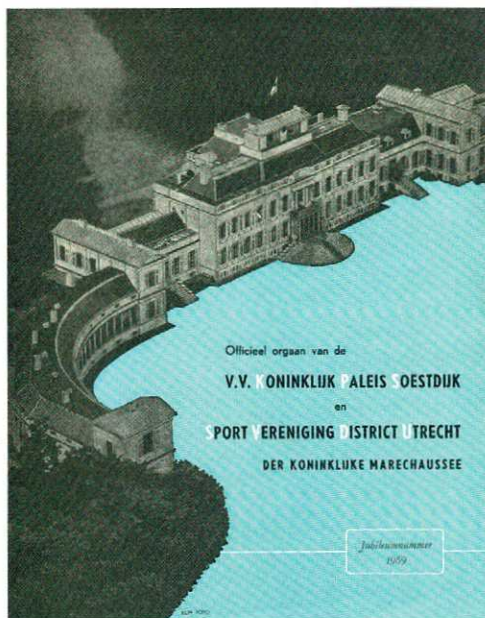
Vaak werd er een excursie aan de wedstrijd gekoppeld. Zo werden bijvoorbeeld bezoeken gebracht aan Van Puyenbroek Textiel (Goirle),

^v Vers van 't Vat, personeelsblad Heineken, 1 augustus 1976 pagina 3

KPS op bezoek bij rijwielfabriek Gazelle in Dieren waar directeur Breukhoven de aftrap van de voetbalwedstrijd Gazelle Dieren-K.P.S verrichtte. Op de foto SEC 'er Bertus van Essen, dan Gerrie Veldhuizen-van Duinkerken en geheel rechts Roel ten Hove, foto: J.P.C. Veldhuizen, erelid SEC.

rijwielen- en motorenfabriek Gazelle (Dieren), het militair elftal (Woensdrecht) en de Nederlandse Droogdok Mij (Amsterdam). Door bemiddeling van de voorzitter van sportvereniging Hoogardie uit Tilburg werd een tweedaags bezoek gebracht aan de in Duitsland gelegerde Engelse militairen. In 1962 kwam Theo Roland, de aanvoerder van KPS om het leven bij het spoorwegongeluk nabij Harmelen. KPS speelde een jaar later op eigen terrein een benefietwedstrijd tegen het elftal de Zwaluwen, het vervoerspersoneel van de Philipsfabrieken in Eindhoven. Op uitnodiging van ir. Otten, de oud president-commissaris van de Philipsfabrieken, werd op 30 september 1964 de returnwedstrijd gespeeld. Eerst werd een bezoek gebracht aan de glasblazerij in de fabriek en de ELA-studio waar stereofonische muziek ten gehore werd gebracht. De wedstrijd eindigde wederom in gelijkspel, en weer wonnen de Zwaluwen na strafschoppen. In de Philipsstudio werd na afloop gekeken naar de wedstrijd België-Holland.

Ledenblad

Na het overnemen van de bewakingstaak van het Koninklijk Paleis in januari 1947 ontstond al gauw een toenadering tussen het personeel van het paleis en de marechaussee, beter bekend als “de Paleiswacht”. Op 7 december 1949 werd de Sport Vereniging district Utrecht der Koninklijke Marechaussee (SVDU) opgericht. Meerdere paleiswachten waren naast hun lidmaatschap van de SVDU tevens lid van KPS. Op de KPS-jaarvergadering van 1953 werd besloten om over te gaan tot een gezamenlijke uitgave “Officieel

orgaan van v.v. Koninklijk Paleis Soestdijk en Sportvereniging District Utrecht der Koninklijke Marechaussee” in de volksmond: *de K.P.S. 'er*. Het eerste nummer verscheen op 30 april 1954, de verjaardag van Juliana. Redacteur van het eerste uur was J.A. Paans. De voorpagina werd ontworpen door de eerste adverteerder, NV Philips in Eindhoven. J.A.A. van den Berg van Uitgeverij Nova uit Hilversum zorgde vanaf het begin voor de uitvoering van het blad.

Goede doelen

Naast voetbalwedstrijden werden er sport- en andere evenementen georganiseerd voor instellingen op humanitair terrein. In 25 jaar zou in totaal 45.000 gulden aan goede doelen worden afgedragen.

Zo werd op 9 juli 1949 ter ere van het koperen huwelijksfeest van het Koninklijk Paar een sportmiddag georganiseerd. KPS verloor daarbij van Spakenburg. De opbrengst van deze wedstrijd samen met die van de returnwedstrijd leverde f 1930 op voor de Rimboekistenactie van de NIWIN.^{vi} Het NIWIN (Nationale Inspanning Welzijnsverzorging

^{vi} Leidsche Courant, 11 juli 1949, pag. 2

Voor de wedstrijd tegen een elftal van Poolse Oudstrijders. Staand: J. Paans, Jurriëns, C. Koedam, Witteveen? Gehurkt: ?, Max van 't Klooster, ?, C. Dedel. Zittend: Leo Koedam, Geytenbeek, ?, ?, ?, B. Hoogeveen, foto: archief W. Paans.

Indië) was een particuliere organisatie in Nederland, die zich inzette voor de welzijnszorg onder de militairen in Indië. Ook bij de return in Spakenburg waren koningin en prins als eregasten present. Een wat aangepast Spakenburgteam won met 4-2 en ontving uit handen van prins Bernhard de uitgelopen medaille. De opbrengst van deze wedstrijd was voor de Bond van Nederlandse Oorlogsslachtoffers.^{vii} Andere goede doelen waren bijvoorbeeld het Nederlands Astma Fonds en Bartiméus in Zeist.

Feestavonden

Naast voetbal werden tot 1961 ook sportdagen gehouden. Op zo'n sportdag werden bijvoorbeeld boksdemonstraties en windhondenrennen gehouden. Verder waren er activiteiten als carnaval, sinterklaasfeest,

^{vii} SV Spakenburg 60 jaar, jubileumboek 1990 pag. 31

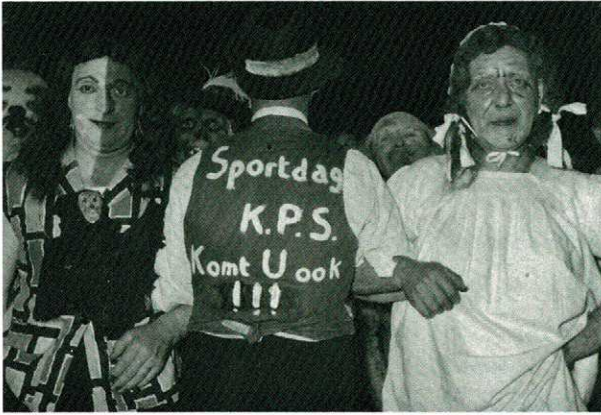

Voorzitter Paans feliciteert Gerard Alblas met het winnen van de fiets. Rechts wvd. hoofdinspecteur Scholtmeijer, foto: archief W. Paans.

puzzelritten en sjoel- en klaverjasavonden in de marechausseekazerne. Het jaarlijks hoogtepunt was echter de feestavond met een batig saldo voor liefdadigheidsinstellingen. De feestavond werd meestal georganiseerd door J.A. Paans. Paans zou in 1970 worden onderscheiden met de gouden KNVB-speld voor zijn inzet voor KPS. Het vastleggen van artiesten ging weer eenvoudig. Er werd dan een theaterbureau gebeld met de openingszin 'U spreekt met Paleis Soestdijk, met Paans...' Het amusementgedeelte werd verzorgd door het Nederlands Theater Bureau uit Den Haag onder leiding van directeur Th. van Liempt. Er waren dan optredens van prominente radio-

en televisieartiesten als Toon Hermans in zijn beginjaren en Rens van Dorth. Het eerste lustrum werd gevierd in "Eemland" met Sleswijk's Revuegezelschap met Willy Walden en Piet Muyselaar in hun Snip en Snapcreaties. De hoofdprijs van de tombola was meestal een fiets van Gazelle, beschikbaar gesteld door directeur W.J. Breunink.

Na afloop was er soms een bal masqué met meerdere orkesten. De programmaboekjes waren gedrukt op zwaar papier en werden gesponsord door de Koninklijke Van Gelder Papierfabrieken. De eerste feestavond, met gezelschap Kees Schilperoort, werd op 29 november 1947 gehouden in hotel Bosch en Duin te Soest. De opbrengst van die avond ging naar het Nederlandse Rode Kruis. Toen hotel Jachthuis Eemland in Soest nog bestond, werd dat gratis afgestaan door de directeurs G. van Kollenhoven en H. Kreekel. Het gezelschap Johan

Gekostumeerd (voet)bal. Links J. Paans, midden Kuyten, foto: archief W. Paans.

Kaart gaf er in 1957 een voorstelling van *Potasch en Perlemoer in textiel*.^{viii} Vanaf 1966 werden de feestavonden gehouden in Astoria in Baarn. Hier waren meer ruimte en een aangepast toneel beschikbaar. Na afloop was er bal onder leiding van Jac. van Es, die een dansschool had aan de Parkstraat in Baarn.

Bronnen:

- Jubileumnummers van Officieel orgaan van de v.v. Koninklijk Paleis Soestdijk en Sport Vereniging Distrikt Utrecht der Koninklijke Marechaussee
- www.verdwenensoest.nl, Soest, 1 maart 2000
- Jaargangen Soester Courant in Archief Eemland
- Met dank aan Eric van der Ent, RTV Baarn, groenegraf.nl, R. van Hal, H. Kruiswijk, W.Paans en vele anderen

^{viii} De Tijd, 19 november 1957

DE SPORTWEG IN SOESTERBERG

Door Dik Top en Jan de Mos

In het kader van Verdwenen Soesterberg deze keer iets over een straatje en haar bewoners: de Sportweg. Het landweggetje had een lengte van rond de 150 meter en was de oude zichtas van de vroegere hofstede Bloemheuvel naar de overtuin, nu tegenover villa Egghermonde aan de Banningstraat. Een van de historische vakken aan de Wegh der Weegen. Aan de linker kant van de Sportweg bevond zich een tamelijk hoge oude eikenwal. Aan die kant stond geen enkel huis. Aan de rechter zijde stond rond 1900 wel een aantal huisjes. In de loop van de jaren 1941-1942 zijn die op last van de Duitsers afgebroken, zoals meer woningen in die tijd die te dicht bij de Fliegerhorst lagen.

Herkomst naam

De Sportweg heeft zijn naam mede te danken aan de voetbalclub van de in 1913 opgerichte Luchtvaartafdeling (LVA). Al snel kwam er een team van vliegeniers, kort daarna gevolgd door een tweede team van het technisch personeel. De eerste wedstrijdbeelden dateren van 3 april 1916. Dat was een vriendschappelijke wedstrijd tussen het elftal "Avia" van het personeel van de LVA en een elftal van de officieren. Dat was toen nog op de landingsbaan met op de achtergrond de hangars. Gezien de foto zouden we dit tweede team nu het bierelftal noemen.

In het jubileumnummer 60 jaar vv Soesterberg (1982) schrijft oud-Soesterberger en - net als zijn vader Anthonius van den Berg (1888-1947) - voetballiefhebber George G. van den Berg (1919-1989) dat er op het veldje echter al vanaf 1912 door een Soesterbergs team werd gespeeld, vermoedelijk

onder de naam “Erica”. Het veldje was ter beschikking gesteld door de heer Pichot (effectenmakelaar, 1858-1918), eigenaar van de villa Heidewijck aan de Amersfoorts(ch)estraat 3 (nu Banningstraat 3). Pichot besloot echter het veld niet meer beschikbaar

te stellen aan de gewone man: “Laat ze maar wat harder werken, die luie opdoonders.” Als ze nog fit genoeg waren om te voetballen, dan was dat een teken dat ze te lui waren om te werken. Hij besloot het veld daarna ter beschikking te stellen aan de beroepsmilitairen met als reactie van de bevolking: “Voetballen wordt overgelaten aan de hoge heren met hun buitenmodel uniformen, geaffecteerde stemmen en hun branie.” De dorpelingen moesten noodgedwongen uitwijken naar een klein veldje op de hoek van de Verlengde Schoolweg/Zeister Straatweg (nu Prof. Lorentzlaan/Rademakerstraat). Daar bij de waterpomp was een open veldje van 20x40 meter genaamd “De Driest”. Dat duurde tot april 1922. Toen werd de eerste officiële voetbalvereniging opgericht, de “Voetbal- en Atletiekvereniging Soesterberg”. Uiteindelijk gingen de militairen en de gewone man toch samen voetballen in deze nieuwe vereniging. Het veld aan de Sportweg werd door de voetbalbond echter afgekeurd voor competitievoetbal. In 1923 verhuisde de vereniging daarom naar een nieuw aangelegd veld aan de overzijde aan de Kampweg, eveneens door de familie Pichot ter beschikking gesteld.

Op 31 oktober 1917 werd de straatnaam Sportweg officieel vastgesteld met als toelichting: “Aan deze weg ligt het sportterrein.” De omschrijving “het sportterrein” doet vermoeden dat er ook andere sporten werden beoefend. Het veld aan de Sportweg werd na 1923 gebruikt als feestterrein. Vanaf 1954 is er aan de rechterzijde nog een zandafgraving geweest, eigendom van de firma Gebr. Tammer. Daarna volgestort met vuil dat regelmatig tot stankoverlast en ongedierte leidde. In 1972 afgedekt met de oorspronkelijke bovengrond en ingeplant.

Bebouwing Sportweg

De Sportweg was niet meer dan een zandweggetje. Het is niet te achterhalen wanneer de huisjes aan de Sportweg precies werden gebouwd, omdat de bouwvergunningen e.d. niet bewaard zijn gebleven. Na ongeveer 50 meter was er een zandpad naar links en naar rechts,

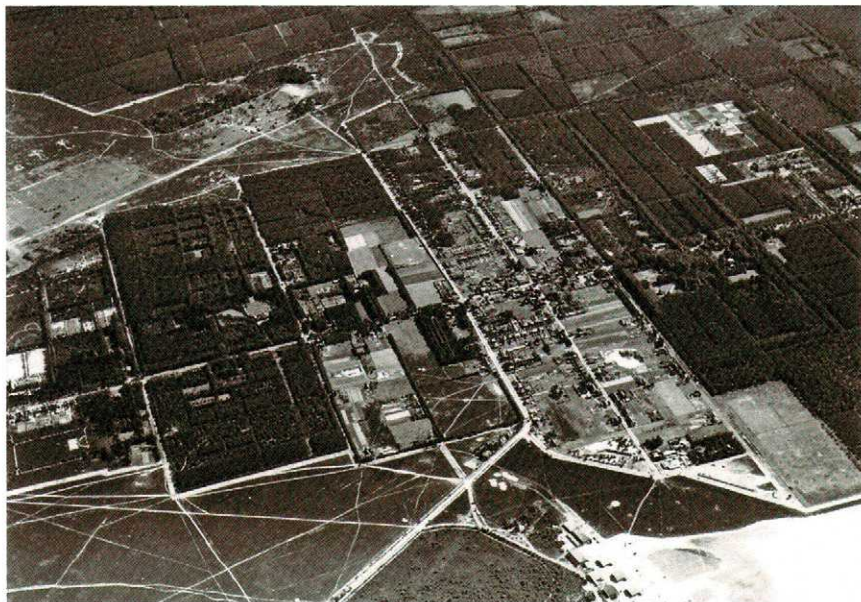

Boerderij Het Oude Nest van de familie Merts.

dat werd ook wel de Sportdarsweg genoemd. In maart 1930 vraagt B&W Soest toestemming om daar een dubbele noodwoning te plaatsen (11 en 13), dat was aan de rechterzijde. Verderop (op de hoek van de Verlengde Tempellaan nr. 1) stond de boerderij “het Oude Nest” van de familie Merts.

Ook de huizen aan de Verlengde Tempellaan nr. 2, hoek Amersfoortsestraat van G.G. van den Berg (rijwielhersteller) en nr. 3, hoek vliegekamp, van H. Hooft (tuinman) zijn in de oorlog afgebroken. De linkerzijde van de Sportdarsweg kwam uit bij het huis van de familie Adrianus Weerdesteijn en Maria Merts aan de Banningstraat 23 (later Veldm. Montgomeryweg). Dat huis is in 1971 gesloopt vanwege de omleiding van de Amersfoortsestraat.

Op de luchtfoto, op de rechter pagina, loopt de Amersfoortsestraat midden van links (Amersfoort) naar rechts (Utrecht). Onderaan is net een stukje van het vliegekamp te zien met rechts het Soesterdal. De nummering op de Sportweg begon vanaf het vliegekamp, op de hoek nummer 1, iets verder op de foto de nummers 3-9, dan links op de Sportdarsweg de nummers 11-13. Op de tweede luchtfoto is de Sportweg duidelijker te zien vanuit een andere hoek. De huizen 3-9 waren vermoedelijk van één eigenaar en werden in december 1918 te koop aangeboden: “Alle percelen zijn solide gebouwd, modern ingericht en in zeer goede staat.”

Luchtfoto, Links vak Oude Tempel, midden vak Bloemheuvel (met links de Verlengde Tempellaan, midden de Sportweg als zichtas, rechts de Banningstraat, nu Montgomeryweg), rechts vak Moerbessenberg, ca. 1938.

Rechtsboven de Sportweg met de witte huisjes, gezien vanaf het vliegveld, vlnr nummer 1, 3, 5 en 7-9, ca. 1933.

De bewoners

De Sportweg lag aan de Amersfoortsestraat tussen de villa Heidewijck van de heer A.L.G.H. Pichot op nummer 3 en het witte huisje op nummer 5 van de wed. W. Wijnen-Meijers en medebewoner Wilhelmus Steenbakkers (koperslager, loodgieter). De nummering van de Sportweg begon zoals gezegd aan de andere kant bij het vliegekamp. Hierna een aantal van de bewoners van de Sportweg. In vooroorlogse jaren was er crisis, werkeloosheid en woningnood. Maar ook groeiende werkgelegenheid op het vliegekamp. Sommige huisjes leken een doorgangshuis, vaak van werkzoekenden en jonggehuwden. Enkelen schoven door vanuit pension Nellysteijn.

Nummer 1

Een van de vroegere bewoners was Gijsbertus Wijman en na zijn overlijden zijn weduwe Johanna Maria Werensteijn. Zij bood in juli 1924 een partij rogge aan, staande aan de Sportweg. In april 1931 verhuisde Jan Willem van der Craats (koopman) van Sinnemaplein 3 naar dit adres. Zo lang hij op de Sportweg woonde, bood hij allerhande dingen te koop aan, waaronder koemest, harde turf, sinaasappels, patrijs kriekipjes met haan en twee schrammen van 125 pond (gecastreerde jonge varkens). Zijn laatste aanbieding was in januari 1933: twee beste koeien, een hit en twee wagens. In maart 1933 verhuisde hij naar

Utrecht. In april 1933 werd het huis te huur aangeboden voor f 3,50 per week. Daarna woonden er o.a. Dirk Goede (1933), afkomstig van pension Nellysteijn, Jan Adema (melkslijter) april 1936, G.J. Doornekamp (bakker) 1940. De laatste bewoner was G.J. de Groot (chauffeur), hij kwam met gezin in april 1941.

Sportweg 3 van Piet Werensteijn, voor Soesterberg karakteristieke bebouwing, wit gepleisterd huisje met gebroken mansardedak, zo stonden er vele in het dorp, waarvan nog slechts enkele bewaard zijn gebleven.

Nummer 3

De nieuwe bewoners waren in 1924 Petrus Johannes Werensteijn (metselaar), zoon van Willem

Werensteijn en Johanna van Veen, en zijn echtgenote Petronella van Velsen, dochter van Hendrik van Velzen en Hendrikje van 't Klooster. Zij bleven er wonen tot hun gedwongen vertrek.

Gouden echtpaar Werensteijn, 1938, bron: www.oudsoesterberg.nl.

Nummer 5

In december 1918 te koop aangeboden: “een huis met tuin gelegen aan de Sportweg 5, verhuurd aan W.A. Alberts voor f 2 per week”. De nieuwe bewoner wordt A.A. van Gils, in 1924 gevolgd door Gerrit Kamphuis (militaire politie). In 1926 kwam Jan Koning sr. (tuinman), met echtgenote Florediena Sophia Makkink over van Sportweg nummer 7. Ook zijn zoons Jan jr. (kantoorbediende, PUEM), Lammert (tuinman, conducteur NBM), Bertus (militair) en dochter Wijnanda (Nannie) woonden er. Jan Koning jr. verhuisde naar de huidige Veldm. Montgomeryweg 1, direct naast het Zwaantje. In februari 1941 verhuisde Jan sr. met zijn dochter Nannie naar de toenmalige Banningstraat 3 (nu Van Weerden Poelmanweg 3, Soestduinen). De

Familie Jan Koning sr.: zoon Bertus (12 jaar), moeder en dochter Nannie (5 jaar), Sportweg nummer 7, ca.1925.

laatste bewoners waren J.M. Ivers en echtgenote Johanna Roest, in januari 1942 verhuisden zij naar de Molenstraat 63 Soest.

Nummer 7 (nummer 7 en 9 waren 2 woningen onder 1 kap)

In 1918 wordt deze dubbele woning te koop aangeboden: twee huizen met tuin en grond gelegen aan de Sportweg nrs 7 en 9, vrij van huur. Na Boons o.a. Gerritje van de Pol en Barend Jan Meijer, in 1925 gevolgd

door J. Koning sr. (tuinman) met zijn gezin. In 1926 verhuisden zij naar nummer 5. Daarna o.a. Hendrik Dirk van Dorssen (monteur) 1927, Hein van de Pol (arbeider) 1929, H.A. Hendriks (korporaal mil. politie) 1934, C. de Rooij (stratenmaker) 1936, Gijsbertus van 't Hoenderdal (melkslijter) 1940 en als laatste W.C. Polhout in november 1940.

Nummer 9

De eerste te traceren bewoner is Frans Veenendaal (1924). Daarna Nanrinus Mensiscus Damming, in 1929 verhuisde hij naar de Molenstraat in Soest. Gevolgd door Dirk van Schooneveld (smid), hij vroeg en kreeg in juni 1932 een vergunning voor een smederij met herstelplaats voor motoren: "waarbij zal worden gebezigd een boormachine met handkracht". Hij verhuisde in november 1940 naar Zeist. De laatste bewoners waren Jan Adam Boom en zijn echtgenote Antonia Elisabeth Petersen.

Nummer 11 (Sportdwarsweg)

Van dit adres zijn twee bewoners bekend: Wilhelmus Weerdesteijn (stoker Utrechtse Waterleiding) met zijn echtgenote Maria Wilhelmina Majoor (1930-1937), en tijdelijk inwonend zwager Lambertus Majoor (koperslager) en zijn vrouw Johanna van Velzen (1935).

Nummer 13 (Sportdwarsweg)

De eerste bewoners waren vermoedelijk Anthonie Nesselaar (arbeider, bosarbeider) met echtgenote Jannetje Westerveld. Gevolgd door A. Broek in 1939 en als laatste A. (Sander) Knoops in april 1941.

De ontruiming

Wat opvalt is dat meerdere gezinnen nog in 1940 en 1941 naar de Sportweg verhuisden. Het schijnt dat de nieuwe bewoners er pas na hun huisvesting achter kwamen welke herrie ze bijna elke avond hadden te verduren van het grote aantal opstijgende bommenwerpers, maar vooral ook hoe gevaarlijk het was als de zwaar met bommen of mijnen beladen toestellen bij de start vlak over hun huis scheerden. De Sportweg lag precies in het verlengde van een van de twee meest gebruikte startbanen en op zeer kleine afstand ervan. In de nacht van 12 op 13 april 1942 gebeurde het bijna onvermijdelijke. Een zwaar beladen Dornier

Grondpersoneel met bom voor gecamoufleerde Dornier 217 op Soesterberg, bron: live.warthunder.com.

Do 217 kon niet op tijd genoeg hoogte krijgen, en stortte neer net tegenover Egghermonde, bij het begin van de Sportweg. Het liep nog goed af, want er brak geen brand uit. Wel kwam minstens één van de bemanningsleden om. Dit ongeval komt niet voor in de officiële Duitse rapporten.

Te oordelen naar de intrek van de laatste bewoners zijn de woningen vermoedelijk pas kort na het vliegtuigongeluk in 1942 afgebroken. In juni 1943 moesten de bewoners van de Sportweg hun radiotoestellen inleveren op het politiebureau op Amersfoortsestraat 12. Kennelijk stonden er toen nog enkele woningen overeind, waarschijnlijk alleen nog op de Sportdwarweg.

Tot Slot

De bouwgrond achter de Sportweg was van Hermanus van Burgsteden en is in 1954, een jaar voor zijn overlijden, aan de gemeente Soest verkocht. Hij was de eigenaar van de boerderij Moerbessenberg, die

Twee Dorniers 217 op een rolbaan op Soesterberg klaar voor een nieuwe aanvalsvlucht, bron: defensie.nl.

na zijn overlijden is gesloopt. De Sportweg is nu een doodlopend stukje weg langs de Banninghal, dus er wordt nog steeds gesport. Met daarachter sinds begin 2000 het bedrijf van UBO, adres Banningstraat 3b. De plannen om dat bedrijf te verplaatsen van de Koppenlaan naar de Sportweg dateren overigens al van midden jaren zestig, maar werden doorkruist door discussie over de aanleg van de omleiding van de Amersfoortsestraat, gerealiseerd in 1972. Aan de rechterzijde op Banningstraat 5 is nu het bedrijf gevestigd van Schäfer Camper en Caravans.

Bronnen:

- Jubileumnummer clubblad vv Soesterberg, 60 jaar 1962-1982, G.G. van den Berg;
- Dick van Fulpen en Groene Graf, digitale adresboeken Soest/Soesterberg;
- Archief Eemland en Koninklijke Bibliotheek, diverse kranten;
- Archief Eemland, gezins- en woningkaarten 1915-1931;
- Bert van Soeren, familie Koning, Reinier van den Berg;
- Foto's: collectie Dik Top en Jan de Mos.

VERDWENEN SOEST:

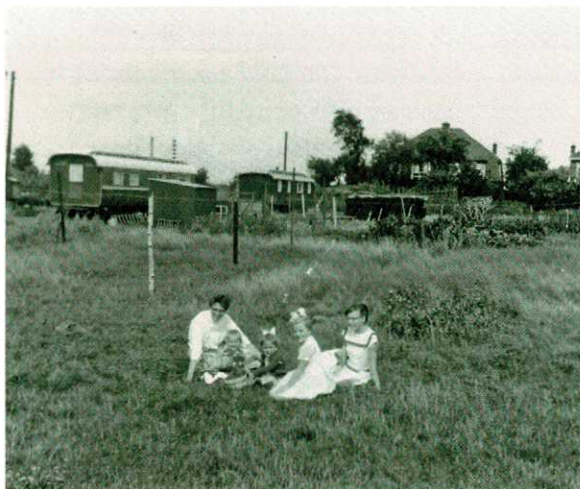
SALONWAGENS AAN DE POSTDWARSWEG TE SOESTERBERG

Door René van Hal

In de Soester Courant van 12 april stond in de rubriek Verdwenen Soest, die door de Historische Vereniging Soest/Soesterberg wordt verzorgd, een foto van een pand in Soesterberg en wel het voormalige Wijkgebouw gelegen op de hoek van de Luitenant Koppenlaan en de Postweg. Gezien de vele reacties bleek het een bekend pand te zijn voor de lezers van de Soester Courant.

Naast historische informatie over dit pand en zijn huidige functie als administratiekantoor en fysiotherapiepraktijk, kwamen ook verhalen los over de woningen in de omgeving die gesloopt moesten worden voor

de aanleg van de rondweg om Soesterberg en het feit dat er aan de achterzijde van het gebouw gedurende de jaren '50 salonwagens een standplaats hadden. Mevrouw A. Leferink was een van de bewoners van een salonwagen (die geplaatst waren aan de Postdarsweg) en zij reageerde via haar dochter op de bijdrage in Verdwenen Soest. Ze is bijna 90 jaar oud, woont nog in Soest en wilde haar verhaal daarover wel delen.

Familie Leferink bij de salonwagen(s), foto's uit de familiecollectie.

Postdwarsweg

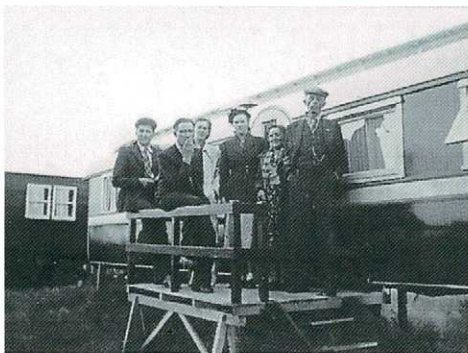
De Postdwarsweg is een zijstraat van de Postweg die parallel loopt aan de Lt. Koppenlaan. In de jaren '50 van de vorige eeuw was de N237 nog niet aangelegd en waren de percelen Postdwarsweg en Lt. Koppenlaan rechtstreeks met elkaar verbonden en was er nog weinig bebouwing. Vanuit de Postdwarsweg was ook rechtstreeks zicht op de vliegbasis. De

bewoners konden de vliegtuigen zien opstijgen en dalen en ook zelfs parkeren.

In de jaren '50 stond er één officiële woning, namelijk die van de familie W. Majoor. Volgens informatie zouden er aan deze weg tussen 1951 en 1959 verschillende salonwagens hebben gestaan. Alleen in het adresboek van Soest over 1959 wordt melding gemaakt dat er in salonwagens enkele families wonen te weten Delfsma, Klinkhamer, Leferink en Overes.

De salonwagens werden bewoond door families waarvan de man tijdelijk in Soesterberg te werk was gesteld. Dat gold zeker voor de heer Leferink. Hij werkte als administrateur bij de Koninklijke Wegenbouw. In 1951, toen er veel werk bij de genie werd uitgevoerd door deze onderneming, kwam hij naar Soesterberg met zijn vrouw. Op zijn werk in Drenthe woonde hij ook al in een salonwagen. Deze werd op de trein gezet en via station Den Dolder naar Soesterberg gebracht. Daar stonden al meer salonwagens voor mensen die voor de genie werkten met de aanleg van wegen achter de Du Moulinkazerne. In het jaar 1953 werd den heer Leferink en vele andere medewerkers van de Koninklijke Wegenbouw ingezet voor het herstel van de dijken in Zeeland en Zuid-Holland. De salonwagen werd op de trein gezet naar Rotterdam en van daaruit per boot naar Oude Tonge gebracht waar de familie Leferink ongeveer negen maanden heeft gewoond. Na afloop van de werkzaamheden daar werd de salonwagen weer terug gebracht

naar Soesterberg en kreeg deze weer zijn plaats aan de Postdwarstraat. In 1959 is de familie naar Soest verhuisd toen de heer Leferink een vaste kantoorbaan kreeg en dus geen sprake meer was van tijdelijke huisvesting. In die jaren waren er ook meer woningen in Soest en

Soesterberg beschikbaar voor deze doelgroep van wat je kunt noemen “projectmedewerkers”.

De bewoners van de salonwagens hebben vele jaren in Soesterberg gewoond en werden ook deel van deze gemeenschap. Natuurlijk ontstaat er op zo'n plek waar meer salonwagens staan ook een eigen sociale omgeving. Ze gingen veel met elkaar om, omdat er toch ook meer “buiten” geleefd werd dan wanneer je in een rijtjeshuis woont. Het veldje rondom de salonwagens werd gezamenlijk gebruikt en water werd uit een gezamenlijke buitenkraan getapt.

Bij de aanleg van de genieterreinen begin jaren '50 werden de wegen vaak gemaakt door het plaatsen van betonplaten die via een reepje asfalt aan elkaar waren verbonden. We spraken in die tijd vaak dat we via de betonbaan waren gereden, want de overgang tussen de platen was in de auto goed voelbaar. De fabricage van deze betonplaten vond ter plekke plaats. In de naaste omgeving werd in grote “silo's” beton gemaakt dat in vormen werd gegoten.

Ter plaatse wordt beton gefabriceerd.

BERICHTEN VAN HET BESTUUR

Jaarvergadering - Op de jaarvergadering zijn vanuit de leden en vanuit de kascontrole commissie wat aanbevelingen gedaan betreffende het te voeren beleid in de toekomst. Het bestuur heeft de aanbevelingen onderzocht en waar nodig gevolg aan geven. De heer Fred Engberink heeft na afloop van de vergadering een geslaagde lezing over het Groot Gaesbeeker Gilde gegeven.

Op de Oude Ambachtenmarkt hebben we een nieuw plekje gekregen wat meer in de loop van het grote publiek ligt. Mede dankzij het mooie weer werd onze kraam goed bezocht. Soms konden we direct detailinformatie vanuit de achtertuin verstrekken.

Al enige tijd draait de heer Martijn da Costa mee met het bestuur, wij zijn verheugd dat hij zich kandidaat wil stellen voor een bestuursfunctie.

Contributie - Enkele leden hebben de contributie over 2017 nog niet betaald, graag even uw aandacht hiervoor.

Ledenbestand - Voor zover ons bekend zijn overleden de heren Ries Kok (87 jaar), Hans Boerenkamp, (89 jaar) en Auke Dijkstra (79 jaar). Alle drie waren al meer dan 30 jaar lid van onze vereniging. Wij wensen de nabestaanden de kracht toe om het verdriet te dragen. Nieuwe leden mochten we ook in de afgelopen periode verwelkomen: de heren J.R. van Poppelen, J.W. Fieggen, M. Fonville, J. Heinsen, R. Hilhorst, J.W. Vermeer en de families Dohmen, Van den Berg, Dolman, Heidinga, Helmink-Kragt

Fotomateriaal - Regelmatig krijgen we historische en actuele foto's aangeboden, weleens met een bedoeling. Als we de foto's via e-mail aangeboden krijgen kunnen we navragen of er copyright op rust. Recent kregen wij 20 foto's van J. van Oostende, Schaepmanstraat 53, Soestdijk. De foto's, sommige zijn van datum voorzien, blijken van net na de oorlog. Gezien het naamstempel met de vermelding copyright dachten we met een 'middenstander' van doen te hebben. Hij blijkt een agent van de gemeentepolitie van Soest geweest te zijn. Enkele foto's kunnen we echter nog niet in een straatbeeld terugplaatsen.

TERUGBLIK OP VORIGE NUMMERS

Door Ton Hartman

**Lente 2017 - 38ste jaargang nr. 1 - blz. 36 en 37 en
Zomer 1986 - 7de jaargang nr. 1 - blz. 14
BUITENPLAATS "COLENZO"**

Misja Janzen reageerde op de foto van "Colenso" op bladzijde 36. Wij dachten dat deze foto mogelijk was van voor de grote verbouwing die in het laatste kwartaal van de negentiende eeuw plaatsvond. Misja attendeerde ons erop dat het afgebeelde pand nog steeds te bewonderen is in Hilversum aan de Soestdijksestraatweg 90. Deze

Soestdijksestraatweg 90.

villa genaamd "Zonnehof" is ontworpen door architect Jacob London (1872-1953) en ook door hem bewoond. In Soest was London voorzitter van de 'Gemeentelijke Schoonheidscommissie' in de dertiger jaren van de vorige eeuw, nu heet deze de "Commissie Ruimtelijke Kwaliteit", maar wordt in de praktijk nog vaak de welstandscommissie genoemd. Wel zijn wij nog benieuwd of er werkelijk een oude afbeelding

van Colenso tevoorschijn komt? Ook over de naam Colenso kwamen wat reacties binnen: de plaats Colenso in Zuid Afrika was inderdaad vernoemd naar John William Colenso (1814-1883), een Engelse bisschop die voor de Zuid-Afrikaanse bevolking opkwam. Bij deze plaats vond op 15 december 1899 een veldslag plaats die door de 'boeren' gewonnen werd. Toch was deze overwinning het begin van het einde voor de 'boerenregering', president Paul Kruger (1825-1904) werd om buitenlandse steun te verwerven naar Europa gezonden. In Nederland verbleef hij onder andere te Hilversum, over deze perioden is door het Hilversums Historisch Tijdschrift Eigen Perk (maart 2017 blz. 19) een uitgebreid artikel geschreven. Een van de aangehaalde bronnen was de palfrenier uit die tijd, die vertelde dat Kruger weleens een ritje

met de koets maakte, onder andere naar Lage Vuursche, Baarn en Soestdijk. Er staat niet vermeld of het paleis of misschien wel Colenso aangedaan werden.

Winter 2016 - 37ste jaargang nr. 3 - blz. 47 en 48

VETERINAIRE GEZONDHEIDSZORG

Er werd geschreven dat de Rijksveeartsenijschool te Utrecht zich vooral bezighield met paardengeneeskunde. Gerard Wirtz, recent verhuisd uit Soesterberg en achterkleinzoon van A.H.W. Wirtz (1838-1917), reageerde met enkele fragmenten uit gedenkboeken. Na de oprichting van de Rijksveeartsenijschool in 1821 waren er al gauw kruisingsproeven met schapenrassen, aanvankelijk gebeurde dat bij de Grift [omgeving Woudenberg] maar weinig later in de directe omgeving van Soesterberg in de buurt van Beukbergen. In 1837 werden er enkele

A.H.W. Wirtz.

heidevelden nabij Soesterberg ontgonnen en een vijftal paardenstallen van het militaire kamp nabij Zeist voor de schapen ingericht, het Departement van Oorlog werkte voorspoedig mee. Nog geen jaar later bleken er maar twee paardenstallen gebruikt te worden: een voor de schapen en een voor de herder. Volgens directeur Alexander Numan waren de gebouwen zo bouwvallig dat ze ontruimd werden. In oktober 1838 was de nieuwe stal achter Beukbergen gereed, voor 300 gulden inclusief drinkwaterput. De schapenhouderij op de Rijksveeartsenijschool heeft tot 1851 geduurd, minister Thorbecke (dat hij nog tijd voor schapenhouderij had!) besloot dat de kosten van 5000 gulden voor schapenhouderij te hoog werden. De ontgonnen heidevelden zijn nog tot 1859 verhuurd en daarna waarschijnlijk teruggegeven aan de natuur

[toen ook al?]. Op tekeningen uit het laatste kwart van de negentiende eeuw zien we weleens in de omgeving van Sterrenberg de omschrijving: "Hoeve der Rijksveeartsenijschool", mogelijk heeft bovengenoemde A.H.W. Wirtz daar als leraar (1865-1877) of als directeur (1877-1909) ook bemoeienis mee gehad.

Piet Rubens.

Herfst 2015 - 36ste jaargang nr. 2 - blz. 6 en 7 : VERZETSMAN PIET RUBENS

**Voorjaar 2008 - 28e jaargang nr. 4 - blz. 29
VERZETSMAN ANTON STALENHOEF**

Over de laatste levensdag van Piet Rubens en Toon Stalenhoef en de andere betrokkenen bij het drama van Hoogland is nu zelfs een boek verschenen. De titel is toepasselijk **"23 april 1945, zes uur"** Auteur Henk van Middelaar beschrijft nauwkeurig de gebeurtenissen vooraf, het complete drama en de afloop aan de hand van verschillende getuigenissen. Daarbij is het hem zelfs gelukt om een foto van Piet Rubens te verkrijgen, tevens dank aan de Historische Kring Hoogland.

Jan Hendrik Bezaan.

Winter 2015 - 36ste jaargang nr. 3 - blz. 44 t/m 46

VERZETSMAN JAN HENDRIK BEZAAN (1916-1945)

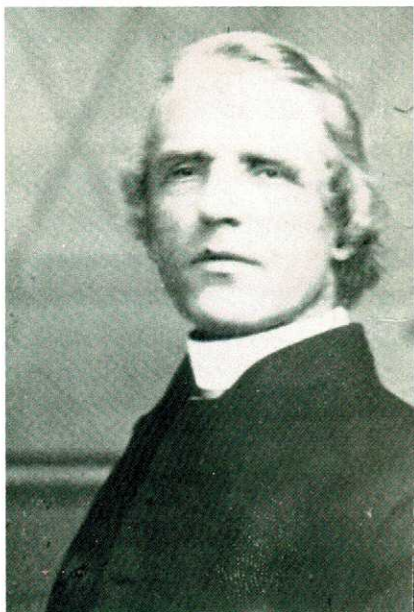
Het bleek dat zoon Gijs, geboren in 1942, jarenlang in Soest gewoond heeft maar de achternaam van zijn stiefvader gebruikte. Volgens hem is zijn vader al in november 1943 gearresteerd, nauwelijks een maand na de 'afrekening' met de fanatieke NSB controleur Muller.

Herfst 2015 - 36ste jaargang nr. 2 - blz. 17 t/m 21
RK BEGRAAFPLAATS ST. ANNAHOF 1 EN
PASTOOR W. STEENHOFF (1816-1880)

Ter gelegenheid van de Open Monumentendag 2015 is er in dit blad al een artikeltje verschenen over pastoor Steenhoff en zoals het in de volksmond meestal genoemd wordt: "Het RK kerkhof aan de Dalweg". Wij deden daarin een oproep of er nog foto's waren van de sarcofaag waar pastoor Steenhoff in begraven was. Tot onze grote verrassing is er toch nog een tweetal foto's boven water gekomen, iemand heeft een bladzijde uit een fotoalbum gehaald en bij het secretariaat bezorgd. Wij willen deze anonieme gever graag bedanken, de foto's zijn gescand en mocht de gever deze foto's retour willen hebben dan graag contact. Over Willem Steenhoff is in het lentenummer 2016 van dit blad door de auteurs Herman Schoemaker (1943-2016) en René van Hal al de vraag gesteld "waarom is Steenhoff naar Soest gezonden?" In dit artikel zal zeker geen definitief antwoord op deze vraag gegeven worden, wel enkele indicaties.

Pastoor W. Steenhoff in zijn periode voor Soest

Willem Steenhoff (1816-1880) was te Utrecht geboren als zoon van een wagenmaker/smid. Na enige tijd aan het stadsgymnasium gestudeerd te hebben, besloot hij op 17 jarige leeftijd zijn roeping te volgen om priester te worden. In die tijd waren er al beperkte mogelijkheden om een opleiding aan een seminarie in Nederland te volgen, in Culemborg en Warmond waren er respectievelijk al een klein en groot seminarie gevestigd. Blijkbaar werd die opleiding te min bevonden en waren er voldoende geldelijke middelen in 1833 om Willem naar Rome te sturen. Duitse bloedverwanten van zijn ouders adviseerden een gids om de jongeman te begeleiden, deze 'geestelijke' was meer geïnteresseerd in de materiële bagage dan het geestelijke welzijn van de jonge Willem, de hulp van de Nederlandse consul was nodig om het Vaticaan te bereiken. In Rome doorliep hij de studies zonder probleem, voor meerdere vakken slaagde hij cum laude. Steenhoff komt in 1842 als "Doctor in de Godgeleerdheid" terug. Hij is dan even assistent bij aarts priester Gijsbertus Vermeulen te Amersfoort, maar al snel daarna wordt hij professor dogmatiek aan het Groot Seminarie te Warmond. In 1844

W. Steenhoff.

heeft hij nog een visitatieverslag van de Hollandse Zending uitgebracht aan Rome, hij beschrijft daarin dat de parochieherders regeerden als 'kleine bisschoppen'. Zij beschouwden de parochianen als een soort eigendom dat inkomen genereerde! Het lijkt erop dat hij binnen tien jaar deze opmerkingen zelf vergeten was. In Warmond heeft hij nog les gegeven aan zijn twee jaar jongere broer Johannes Steenhoff (1818-1904) die pas in 1850 tot priester werd gewijd. Na een kapelaanschap onder zijn broer Willem in Soest is hij nog pastoor geweest in Bakhuizen en Blaricum. Andere priesterstudenten aan Warmond waren toen de Soester jongens Antoon Smorenburg (1827-1904) en Gaugerius Hilhorst (1824-1884), beiden hebben een aanzienlijke

carrière in de Rooms-katholieke kerk gemaakt. De eerste als missionaris in China, de tweede als bouwpastoor van de kerken in Blaricum en Schalkwijk. Het praktische werk als plaatselijk zielzorger leek Willem Steenhoff meer en hij vroeg om gezondheidsredenen ontslag in Warmond.

De eerste jaren van Steenhoff in Soest

in 1851 kwam hij naar Soest, maar deze plaats was voor Steenhoff een troostprijs. Aanvankelijk zou hij benoemd worden tot pastoor van de statie "Buiten Wittevrouwen" in Utrecht, maar de aartspriester Joannes Hartman (1798-1859) van Utrecht heeft dit eigenhandig verijdeld. Ondanks zijn opleiding in Rome en zijn hoogleraarschap in Warmond vond Hartman hem niet geschikt als 'stadspastoor'. Zelfs Soest werd door de Hooglandse molenaarszoon Hartman niet aan Steenhoff gegund, maar diens hogere 'baas', de vice-superior Belgrado, zette de benoeming door (mocht u het 'hoekige' karakter van de aartspriester herkennen in de auteur van dit artikel, dan is dat verklaarbaar: de betovergrootvader van de auteur is een neef van de aartspriester). Pastoors waren voor hun inkomen afhankelijk van de

offerbereidheid van de parochianen, vandaar dat er niet altijd collegiaal met elkaar omgegaan werd. Ook Steenhoff was daarvan niet vrij: de relatie met pastoor Rademaker van Soesterberg kon zeker als stroef omschreven worden. Waarom het Soest is geworden is niet bekend. Wel was Soest een plaats met een redelijke welvarende katholieke bevolking en dus met mogelijkheden voor een ambitieus pastoor. Zouden de bovengenoemde priesterstudenten Steenhoff getipt hebben om naar Soest te solliciteren? Of was het de pastoor/deken van Eemnes Wilhelmus de Beer (1800-1877) die als geboren Soester ook wel wist hoe de vlag in Soest hing? Steenhoff heeft een grote bijdrage geleverd aan een herrijzend katholiek Soest, begonnen met de bouw van de Petrus en Pauluskerk en de bijbehorende pastorie. In zijn memoires beschreef hij dat met een tweetal toespraken al dertigduizend gulden toegezegd werd voor de bouw van de nieuwe kerk. De kerk werd aanbesteed voor ruim 47.000 gulden, dus zal de financiering niet al te complex geweest zijn, temeer daar hij het Groot Gaesbeeker Gilde min of meer verplichtte om ook geld te verstrekken (vriendelijke mededeling van René van Hal). Toch ging niet alles voorspoedig getuige een bericht in de Amersfoortsche Courant van 14 juli 1853. Daarin werd vermeld dat een *“zeer vermogend landbouwer zich verdrongen heeft in de kom van een lustplaats Slothof”*. Reden zou zijn dat *“tot betaling van een door hem toegezegd aanzienlijk geldelijk bedrag, ten behoeve van de aldaar nieuw gebouwde kerk, werd aangemaand. Desniettenstaande is hij niet op ’t door zijne zorg daargestelde kerkhof bij Engendaal, maar in gewijden grond begraven.”* Met het ‘kerkhof bij Engendaal’ wordt de kleine begraafplaats bedoeld die later bekend was als het “Mollenkerkhof” (meer over dit kerkhof kunt u lezen in het zomernummer 2012 33ste jrg. nr.1 blz. 11 t/m 13 en het lentenummer 2013 33ste jrg. nr. 4 blz. 31 t/m 34). Deze suïcide zal Steenhoff wel voor een dilemma geplaatst hebben, enerzijds als ‘Doctor in de Godgeleerdheid’ wist hij dat begraven van deze Godvrezende man in gewijde aarde een doodzonde was. Anderzijds zou hij de sympathie van de plaatselijke bevolking verliezen en daarmee ook de offerbereidheid van de parochianen, als hij de door de Judasdood gestorven man de laatste heilige Sacramenten onthield. Ware het iemand uit een lagere sociale klasse dan zou misschien de oplossing anders zijn geweest. Over de bouw van de kerk heeft de heer F.S.I. Knaapen in het boekje “De Petrus en Paulusparochie” al genoeg geschreven.

Het "Seminarie" te Soest-Zuid

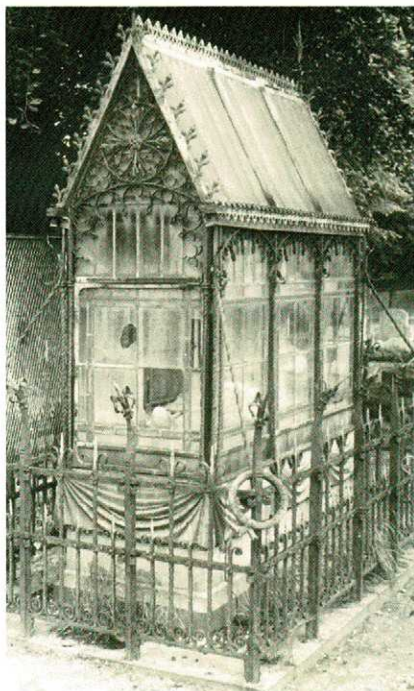
Op 10 oktober 1857 heeft Steenhoff de eerste steen gelegd voor een allang verdwenen pand: het "Seminarie" in Soest Zuid. De naam "Seminarie" is misleidend, want die werd normaliter gebruikt voor een opleidingsinstituut voor priesters. De functie van dit gebouw was geheel anders, er werd huisvesting geboden aan behoeftige gezinnen en in de praktijk zullen dat vaker alleenstaande vrouwen met eventuele kinderen zijn geweest. Waarschijnlijk is de naam "Seminarie" gewoon in de volksmond ontstaan. Het was gebouwd als 'armenhuis' natuurlijk alleen voor de geloofsgenoten. Deze bewoners mochten er gratis wonen, maar veel ruimte kregen ze niet ter beschikking, de totale grondoppervlakte van het gebouw was 7 bij 16 meter, dus 112 m², maar dit was voor acht wooneenheden. Elke wooneenheid was dan nog onderverdeeld in een woon- en slaapkamer en daarboven nog een vliering, vergelijk dat eens met de woning van Steenhoff: de huidige "Bach Muziekschool" aan het Kerkplein 1. Volgens "De Gooi- en Eemlander" van 12 maart 1940 vertrokken de laatste bewoners rond die tijd en zou het pand spoedig gesloopt worden, in het artikel wordt nog gememoreerd aan bewoonster "Zwarte Hanna", zij zou slapen in een bed van dennennaalden! Het pand was toen geadresseerd aan de Verlengde Kolonieweg 8 t/m 14. Meer over de bewoners kunt u lezen in het Winternummer 1986/1987 (7de jaargang nr. 3, auteur W.A. Klein) en in het Najaarsnummer 2006 (27ste jaargang nr. 2, auteur G.J.M. Derks).

Daarna volgde het Sint Joseph gesticht met een bijbehorende boerderij. Ook de Bonifaciussschool en het verenigingsgebouw Sint Jozef zijn door hem geïnitieerd en de Rooms-katholieke begraafplaats aanmerkelijk uitgebreid en voorzien van een stijlvol poortgebouw.

Andere activiteiten van Steenhoff

Of hij veel 'huisbezoeken' heeft afgelegd is de vraag, als ambitieus bouwpastoor zal hij daar weinig aan toegekomen zijn. Temeer daar hij ook op hoger bisschoppelijk niveau nog hand- en spandiensten verleende. Zo ging hij als buitengewoon secretaris van aartsbisschop Zwijssen in 1854 mee naar Rome, mede vanwege zijn talenkennis. Rome heeft hem zijn inzet geëerd en hem benoemd tot erekamerheer van de Paus met de bijbehorende titel monseigneur, iets waar hij heel erg trots op geweest schijnt te zijn. Ook hier weer een wat kritische

kanttekening: waarschijnlijk heeft zijn persoonlijke offerbereidheid in pecunia aan de Paus zalvend gewerkt. Zijn wat zwakke gezondheid heeft mogelijk zijn ambities wat afgeremd. Strijdbaar was hij zeker wel, in “De Tijd” van 11 januari 1870 staat van hem een ingezonden brief, waarin hij zijn collega-“Commissie van Weldadigheid”-leden beschuldigt van uitsluiting van katholieke behoeftige kinderen. De andere commissieleden, mr. G.K Falck [bewoner van huize Landlust], ds. J.J. Bos en mr. P.M. de la Court [burgermeester], zullen wel vaker aanvaringen gekregen hebben, het lijkt erop dat Steenhoff de verzuiling in Soest ingevoerd heeft. Aan de andere kant heeft pastoor Steenhoff in september 1858 wel de dispensatie aangevraagd voor het huwelijk van de niet katholieke Anne Willem Witsen Baron Straalman met de stalhouderdochter Maria Schimmel, de bewoners van de buitenplaats die later “Colenso” genoemd zou worden. Of hij dit oecumenisch huwelijk ook ingezegend heeft is (nog) niet bekend.

Graftombe van pastoor W. Steenhoff.

De graftombe van pastoor Steenhoff

Tweede Kerstdag 1880 overleed Dr. Mgr. Steenhoff, volgens “De Tijd” van 5 januari 1881 kreeg hij een grootse uitvaart. De H.H. Missen voor de plechtige teraardebestelling starten ’s morgens al om 5 uur terwijl de lijkdienst pas om 10 uur zou aanvangen [blijkbaar moest er nog intensief gebeden worden om de overledene uit het vagevuur te houden]. *“Bij den tocht naar het kerkhof werd het door de familieleden gevolgd lijk voorafgegaan door de jongens van de Bonifaciuschool, een talrijke vrouwenschaar, de meisjes van het St.-Jozefgesticht, een lange rij mannen en de ouden van het gesticht, vrienden en genoodigden, den burgermeester en vele notabelen van Soest en omstreken, de zangers en een groot aantal geestelijken.”* Het einde van het bericht luidde: *“De parochianen zijn voornemens, ter dankbare*

Beeltenis van pastoor
W. Steenhoff.

herinnering, een gedenkteken op het graf te plaatsen.” Terugkijkend is het wel een van de meest opvallende grafmonumenten op de RK begraafplaats geweest.

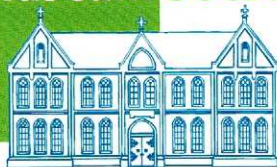
Helaas is het praalgraf van Steenhoff, beeldbepalend tot in de zeventiger jaren van de vorige eeuw, verwijderd. Het was een glazen ‘huisje’ waarin de beeltenis van de pastoor lag te rusten. Als kind liep je met ontzag langs de sarcofaag, toen ik eens het Mausoleum van Lenin bezocht, kwam deze herinnering weer boven. Nu ik de foto zie bemerk ik details die mij vroeger niet zijn opgevallen, bijvoorbeeld de kelk welke door de beeltenis wordt vastgehouden. Elke priester had zijn eigen kelk, die vaak door zijn familie was geschonken. In de kelk is dan meestal een inscriptie gegraveerd.

Literatuur:

- Roomser dan de Paus?, studies over de betrekkingen tussen de Heilige Stoel en het Nederlandse katholicisme 1815-1940. J.P. de Valk, 1998, Nijmegen
- Staf en Storm. Jurjen Vis & Wim Janse, 2002, Hilversum
- De Petrus en Paulusparochie. F.S.I. Knaapen. 1986, Soest

Museum Soest

Historie en wisselexposities

Exposities

tot en met 16 juli 2017

- **Metalen Bodemvondsten**
van de Vrienden Metaaldetectie Soest
- **Foto's afgraving Staringlaan**
- **Schilderen met 'Verwondering'**

21 juli t/m 22 oktober 2017

- o.a. **Karina Wijnen en Anita Kuyser** met schilderijen
- **Groot Gaesbeeker Gilde**
(i.h.k.v. Het Landjuweel) met als thema:
Verleden - heden - toekomst

Nieuw te zien als vaste expositie:
Brandweer Soest en Soesterberg

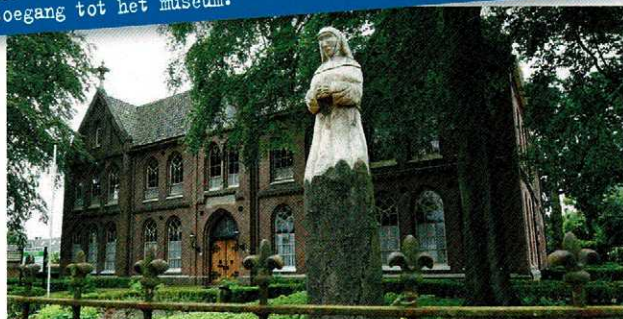
Vrienden van het museum, leden van de club van 100 van het museum en leden van de Historische vereniging Soest-Soesterberg hebben vrij toegang tot het museum.

Voor o.a. openingstijden
zie www.museumsoest.nl

info@museumsoest.nl
Cees Vos (algemene zaken)
06 28 93 95 10
Joke Bosland
(verhuur en planning)
06 36 00 19 15

Algemeen Nut
Beogende Instelling

ANBI

www.museumsoest.nl

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

De leden van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.

Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Genealogie:	Wim Routers	routers@xmsnet.nl	035-6010169
Mondelinge geschiedenis:	Wim de Kam	wpdekam@kpnmail.nl	035-5880048
Commissie ruimtelijke kwaliteit:	Gérard Derks	gjm.derks@chello.nl	026-3644051
Evenementencommissie:	Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu	035-6018750
Werkgroep Soesterberg:	Henk Schimmel	histversoesterberg@gmail.com	0346-351690
Website en Verdwenen Soest:	René van Hal	halrenevan@xsmnet.nl	035-6020573
Redactiecommissie:	Dick van Fulpen Piet van Elteren Ton Hartman		
Redactie-adres:	Ton Hartman	Ferdinand Huycklaan 3 3768 HW Soest ton.hartman@telfort.nl	035-6228399
Opmaak:	Linda Kreijns	www.lindaontwerpt.nl	

De contributie per jaar

  20,00 voor leden in Nederland -   35,00 voor leden in het buitenland -   35,00 voor het bedrijfsleven - Betaling contributie op rekeningnummer NL66RABO0359902235. Losse oude nummers verkrijgbaar bij het redactieadres. Leden   2,50. Niet leden   5,00

Copyright - Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Indien niet anders aangegeven komen de afbeeldingen uit de collectie van de HVS en/of uit het Gemeente Archief Soest. Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg. Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij en beeldmateriaal.

De HVS is een erkende ANBI organisatie

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

Al 35 jaar is de historische vereniging een actieve club waar we graag nieuwe leden verwelkomen.

Wat bieden wij u als lid aan:

- Elk kwartaal het verenigingsblad "Van Zoys tot Soest"
- Elk jaar wordt een fietstocht en busexcursie georganiseerd
- De Klitsavond, een gezellige avond met een quiz
- Gratis toegang tot Museum Oud Soest
- Lezingen over allerlei onderwerpen

Wij beheren de websites www.hvsoest.nl, www.soestopdekaart.nl en www.verdwenensoest.nl. Verder geven we boeken uit, werken we met de gemeente samen betreffende monumentenzorg, archiefbeheer en Open Monumentendag. Voor alle vragen over historisch Soest(erberg): info@hvsoest.nl. De contributie is € 20,- per kalenderjaar.

Historische Vereniging Soest/Soesterberg - Steenhoffstraat 46 - 3764 BM - Soest

Telefoon: 035-5885399 - IBAN: NL66 RABO 0359 9022 35 - secretariaat: info@hvsoest.nl

INSCHRIJFFORMULIER:

Naam en aanhef: fam./dhr./mevr.:

Handtekening:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon:

E-mailadres: